

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXXII. De Causis à furto excusantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

minoris emereres, v. g. ivisti ad remotiorem urbem, poteris has expensas compensare, saltem ex præsumpto Domini consensu, quia hæ expensæ ei fuerunt utiles, *V. Cas. 41. n. 24.*

CASUS XXXII.

De Causis à furto excusantibus.

MAbbo varia aufert. 1. *Sub prætextu necessitatis gravis, vel quasi extrema.* 2. *Non obstante, quod Dominus rei sit in necessitate simili.* 3. *Aut res sit valde pretiosa,* 4. *Eam habere potuerit labore, emptione, mutuo vel humili petitione.* 5. *Et habeat alibi in re vel in spe.* 6. *In extrema necessitate consumit res sibi commodatas, depositas, mutuatas.* 7. *Excusat se titulo occultæ compensationis.* 8. *Quia alias cogetur famulos dimittere, vel ipse famulari.* 9. *Quia aliter liberari non potest à pœna carceris, vel capitæ.* 10. *Quia non recepit dignum labori suo stipendium.* 11. *A suo debitore mutuum accipit animo compensandi, etsi juratò promiserit mutuum reddere.* Pro resol.

QUÆR. I. Quæ causæ excusent à furto? **R.** 1. Excusat necessitas *extrema*, quando scilicet est certum periculum amittendæ vitæ vel membri principalis, morbi incurabilis, extremæ infamiæ, vel timetur malum mortis æquivalens; non tamen excusat necessitas *gravis*, quâ non extremum, sed grave malum in corpore, fama, vel fortuna timetur, ut jam certum est ex Prop. 36. ab Innocentio XI. damnata; *Permissum est furari non solum in extrema*
neces-

necessitate, sed etiam in gravi. Pars prima etiam est communis & certa cum *D. Th. 2. 2. q. 66. a. 7. § q. 32. a. 3. Bannes ibid. dub. 2. Soto. Medin. Valent. d. 3. q. 9. p. 4.* Ratio est, quòd res temporales datæ sint à Deo tanquam media ad conservandam vitam, ergo vitâ periclitante proximus rationabiliter invitus esse non potest, quominus ea tibi illum in finem usurpes; & hoc sensu in extrema necessitate fiunt omnia communia: divisio enim bonorum jure gentium introducta est, obligatio conservandi vitam est juris naturæ.

Dices: furari est intrinsecè malum, ergo nulla necessitas potest furtum facere licitum. *R. C. totum,* necessitas non facit furtum licitum, quia furtum essentialiter fit Domino rationabiliter invito; sed necessitas impedit furtum, quia facit, ut Dominus non possit esse rationabiliter invitus. Idem tenet de necessitate *quasi extrema,* seu de periculo proximo necessitatis extremæ. *Lugo d. 16. n. 154. & certum esse dicit Sporer t. 5. n. 103.* Accipe tamen sequentes limitationes.

2. 1. Si possessor rei in simili extrema necessitate existat, vel per tuam ablationem in eam incideret, non potes rem ejus accipere, quia tunc melior est conditio possidentis; ex eadem ratione, si tu rem alienam v. g. triticum sive bonâ sive malâ fide apud te detineas, in extrema necessitate illud consumere poteris, quamvis Dominus rei sit in eadem, quia tu possides, & ordo charitatis id exigit, vel saltem permittit, *Less. lib. 2. c. 16. n. 14.*
3. 2. Probabilius non licet privato in extrema necessitate surripere rem valde pretiosam, v. g. tria

tria vel quatuor aureorum millia, maximè si hæc necessaria sint ad conservandum statum Domini, *Lugo à n. 148.* Ratio est, quia Dominus rei tunc rationabiliter est invitus, non enim obligatur ex charitate plus expendere pro conservanda vita aliena, quàm propria, non tenetur autem conservare vitam propriam per media valde pretiosa & extraordinaria. *V. Cas. 17. num. 5.*

3. Si rem necessariam habere possis labore, 4. emptione, mutuo, humili petitione, non potes eam furari, quia non est necessitas accipiendi aliena, quando aliquis sibi proprio labore, mutuo vel petitione subvenire potest. Sed quid de homine ignoto aut nato à parentibus vagabundis, ob furta infamatis vel damnatis, si obinde nec in nec extra patriam laborem nancisci possit (quis enim fidat homini ignoto aut suspecto) an talis licitè sibi necessaria furari, aut econtra justè ob furta suspendi possit? Quid si id fecit adhibitâ vi, effractis foribus, aut è rebus Ecclesiæ? Ecce casum quotidie obvium; & tamen à nemine, quantum scio, satis enodatum. *R.* Igitur; talem teneri militare vel mendicare; non enim hoc est contra conditionem sui statûs; si verò nequeat militare & mendicando necessaria non obtineat, eò quòd v. g. Princeps ejusmodi vagabundis eleëmofynas dare prohibuerit; necessaria sibi licitè surripere poterit; ita tamen ut, si aliter possit, abstineat à rebus sacris, & nemini vim inferat. Neque propterea puniri poterit, quia habet jus ad vitam, & extremè indiget.

4. Quid si extremè indigens ex erubescencia nolit petere, an peccet mortaliter rem notabilem

lem auferendo, negant *Less. Sporer n. 18.* E-contra pro certo affirmat *Coning. dis. 27. de char. dub. 10. n. 158.* Sed videtur distinguen-dum: si auferas à Paulo rem, quam Petrus erat paratus dare, si peteres, peccas mortali-ter, quia Paulus meritò est invitus, ut ab illo fureris rem, quam ab alio facili petitione obti-nere poteras, secùs si eam fureris à Petro, quia hic quòd ad rem supponitur non esse invitus, ut-pote eam daturus, si rogaretur.

5. Si extremè indigens habeat alibi in re, vel saltem in probabili spe, unde solvere possit, non potest rem alienam accipere gratis, sed accipere debet sub onere mutui, seu sub obligatione transactâ necessitate restituendi, nisi res sit exi-gua, quam Dominus prudenter credatur con-cedere gratis; idque certum esse dicit *Lugo n. 170.* quia necessitas non exigit rem dari gratis, quando alter habet, unde per mutuum sublevari posset, sicut non obligat ad dandum dominium rei, quando necessitas solo usu tolli potest, ut patet, aliàs enim indigens equo meo ad effu-giendam mortem, non teneretur illum cessante periculo reddere; si verò pauper sit re & spe, res vel usus rei dandus est gratis ut dixi *Cas. 17. à num. 6.*

6. Qui in extrema necessitate consumit, quod habet ex contractu commodati vel depositi, aut probabiliter etiam ex furto, si tempore consum-ptionis nihil habeat in re neque in spe, non te-neretur restituere, quod consumpsit, etsi ex post præter spem fiat melioris fortunæ; quia, si res mansisset apud Dominum, poterat eam accipe-re, & consumere absque obligatione restituend-i, ergo & existentem apud se; aliud est, si res tran-

tran-

transisset in accipientis dominium, ut res mutuo accepta, vel furto ablata, sed rei propriæ mixta, quia tunc manet obligatio prioris contractûs, & indigens non consumpsit rem alienam, sed propriam. *Less. sup. n. 9. Dicast. l. 2. de just. t. 2. d. 19. n. 273.*

Dices cum Sayr. Metzger. Obligatio ex contractu commodati vel depositi, aut ex injusta acceptione, v. g. furto est personalis, & cohæret personæ etiam re non amplius existente, ergo per necessitatem non extinguitur, sed suspenditur, & qui eam consumpsit, si præter spem ad meliorem fortunam redeat, tenetur eam restituere. *R. N. C.* Sicut ex præcepto charitatis in casu posito teneor consumenti gratis donare rem meam, si non sit nimis pretiosa, sic & teneor remittere obligationem personalem ad rem. Et certè, si pro nunc non obliget præceptum elemosynæ dandi rem gratis, sanè nunquam obligabit. *V. Cas. 17.*

R. II. A furto excusat occulta *compensatio*, 7. quâ creditor ex bonis debitoris clam tollit, quantum sibi novit deberi. *S. Thom. q. 66. a. 3. ad 5. Valent. Lugo d. 16. n. 86. Dicast. n. 89.* Ratio est: quia non peccatur in re, cum res ex justitia debeatur, neque in modo, dummodo serventur sequentes conditiones.

1. Ut id, quod accipitur, sit debitum ex justitia, & non tantum ex charitate vel gratitudine.

2. Debitum debet esse certum & liquidum, non autem dubium aut tantum probabile, quia tunc melior est conditio possidentis, possessio enim est certum jus retinendi, contra quod nulla valet probabilitas.

3. De-

3. Debet viâ juris aut alio modo sinè notabili damno vel molestia, aut sinè gravi offensione & inimicitia debitum recuperari non posse, defectus hujus conditionis plerumque tantùm erit veniale, nisi alia incommoda inde oriantur. *Dian.* 10. 1. tr. 2. R. 48.

4. Debet fieri ex bonis debitoris, non autem ex re aliena apud debitorem deposita, vel ad ipsum missa & nondum acceptata; imò, si debitor apud te ipsum rem suam deposuisset, non posses tuum debitum ex re deposita compensare in foro externo, *c. bona fides 2. de depositis, L. ult. Cod. de depos.* potes tamen in foro interno, si debitum certum aliâ viâ recuperari non possit. *Sylv. V. Compensatio q. 2. Laym. hic c. 9. n. 10. Parh. L. 3. Decret. tit. 16. n. 11. Reiffenst. ibid. num. 19.*

5. Si commodè possit, debet fieri ex rebus ejusdem speciei cum re debita, aliàs enim debitor sinè causa cogetur rem suam permutare.

6. Cavendum est damnum temporale & spirituale debitoris, hinc moneri debet de extincto debito, tum, ne maneat in mala voluntate non solvendi, tum etiam, ne ipse vel hæredes ejus idem debitum cogantur bis solvere; hæc tamen monendi obligatio non est ex justitia, quia usus es jure tuo, sed ex charitate, à qua excusaris, si sinè læsione amicitia, famæ vel alio incommodo monere non possis.

7. Debet caveri damnum proximi habentis fortè jus prælationis in re, in qua fit compensatio.

8. Debet caveri periculum infamiae, ne ipse vel alius tanquam fur traducatur, nisi fortè gravis vel extrema necessitas excuset, tunc enim licet

licet uti jure suo, & alterius damnum ex gravi causa permittere.

9. Debet compensatio fieri in bonis ejusdem Ordinis, hinc, si quis te injustè diffamavit, non potes hanc injuriam compensare surripiendo pecuniam, quia hæc bona sunt incommutabilia, & fama per pecuniam non recuperatur.

Dices 1. Lumen naturæ dicitur, quòd nemo debeat esse Judex in propria causa. 2. Quòd reus non debeat condemnari inauditus. 3. Quòd non liceat injuriam propriâ authoritate vindicare.

R. N. Assumpta; nam, quando debitum est certum, & Judex adiri non potest, nihil obstat, quò minùs ipse jus meum defendam accipiendo rem ex certa justitiâ debitam, idque recta ratio tunc exigit; quia non adest aliud medium procurandi æqualitatem justitiæ, neque hoc est seipsum vindicare, sed rem æquivalenter suam recipere: nec refert, quòd occultus compentator in foro externo præsumatur fur; nam hoc inde fit, quia Judex ignorat adesse omnes conditiones requisitas. Ex dictis

Infer seqq. 1. Nobilis è statu suo excidens, 8. ità ut famulos & equos cogatur dimittere, aut artem mechanicam exercere, honestus & opulentus civis mendicare, artifex instrumenta sua vendere; hi omnes sunt in gravi necessitate: si verò rationabiliter timeant sibi proximè defutura vitæ necessaria, sunt in gravi necessitate urgente seu quasi extrema, in qua per se & alios aliena sibi necessaria surripere possunt, etiam adhibitâ vi aliquâ, si rogati dare nolint aut resistant: quia habent jus rigorosum, ne im-

Y

pedian-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

pediantur accipere rem sibi extremè necessariam.

2. Si necessitas levari possit per occultam compensationem è rebus debitoris, vel per mutuum, non est licitum auferre res alienas, nisi fortè abesset omnis spes reddendi mutuum, tunc enim non tenetur magis damnificare offerentem mutuum, quàm quemvis alium: neque in extrema necessitate licitum est plus accipere, quàm necessarium est pro levanda necessitate.
9. 3. Si quis justè v. g. ob delicta timeat carcerem perpetuum, vel etiam condemnari ad mortem famis; est quidem in extrema necessitate, sed sicut tunc nemo tenetur ei succurrere, sed ob bonum justitiæ publicæ carcerem vel mortem ejus potest permittere: sic nec ipse ad sibi succurrendum aliena rapere potest. Si verò injustam mortem vel carcerem timeat, utique raptò alterius equo fugere potest; ita tamen, ut periculum elapsus equum restituat, & si possit, Domino equi de damnis obinde illatis satisfaciat.
10. 4. Famuli, quamvis judicent mercedem suam esse iniquam, tamen ex bonis heri sui eam compensare non possunt, nam Innoc. XI. damnavit hanc 37. prop. *Famuli & famule domestica possunt occultè suis heris surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.* Ratio est: quia tale debitum vix unquam est certum; sponte enim pro tali mercede famulari promiserunt, & herus eorum operâ fortè non indiguit, vel alios pro eadem mercede habere potuit, aut per instructionem, spem promotionis vel recommendationis laborem

borem

botem compensavit ; ergo non est certum, quòd illis quid ampliùs ex justitia debeatur , nisi ab hero vi , metu vel fraude fuissent coacti ad laborandum pro iniquo stipendio , vel cogentur ad laborem non conductum , tunc enim illis certa fieret injuria , quam cogens teneretur reparare.

§. Si Petrus tibi debeat 100. ex merce vendita, & ipse illubenter solvat , licitè ab ipso accipis centum mutuo , animo compensandi , & quamvis juratò promittas eos certo die solvere, adhuc poteris uti compensatione ; quia compensatio est reverà solutio, cum per eam remittatur jus æquale debito : si tamen ex-vel implicitè jurasti non compensare , eò quòd Petrus forsàn alià conditione mutuam dare noluerit ; debes stare juramento , quod servandum est, quando-
cunque licitè servari potest ; *Lugo n. 117.*

C A S U S XXXIII.

De injustitia in bonis corporis , &
speciatim de occisione suâ &
Innocentis.

NORCA Virgo per nimias abstinentias vitam abbreviat. 1. 2. Etsi medici dicant pro conservatione vite vinum , maritum , scissionem rupturæ esse necessaria , nihilominùs ea admittere renuit. 3. 4. Se Tyranno offert , imò rogat , ut pro fide orthodoxa occidatur. 5. Peste infectis cum periculo vite inservit. 6. Tempore incendii ex alto se precipitat. 7. In mari constituta , ne in manus hostium incidat , petit à militibus , ut navim in-